

Budapest

VIII., Baross-tér 17.

KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HAVILAPJA

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-én.

Felelős szerkesztő:
Turtsányi Vilmos.

A »Kitartás« című jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *Temesváry Alajos.*

Igazgatók: *Turtsányi Vilmos, Ellbogen Ferencz, Horváth István, Puha József, Puhm János, Sándor Márkus.*

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig a »Providentia« általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,
b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« című havilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj czimén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

A Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet

f. évi július hó 17-én délután 2 órakor a szövetkezet helyiségeiben

(Baross-tér 17. sz., II. em., 15. a.)

rendkívüli közgyűlést

tart.

A közgyűlésnek tárgya :

Igazgatók választása.

Budapest, 1904. évi június hó 30-án.

Az igazgatóság.

Junius havi pénztári kimutatás.

Junius havi tagkimutatás.

Tagok száma június hó 1-én	1984
Elhalt június hóban	9
maradt	1975
Belépett június hóban	6
Összesen	1981

	korona
Takarékpénztári betétek	60254.20
Leltár	2457.—
Pénztári állomány	7218.20
Összesen	69929.40

Kiadások:

Balesetbiztosításért	510.34	
Halálzási segélyek	1350.—	
Személyzeti és dologi kiadások, nyomda stb.	2149.46	4009 80
Marad tényleges vagyon		65919.60

Segélyezések kimutatása.

Halálzási segélyek.

Lapunk 5-ik számában kimutatott segélyösszeg ... .. 79.400 kor.

Ujabb segélyek:

312. Pálya Mihály, Kürth, a tag neje halála után	300 kor. — fill.
872. Fényes Dávid, Füzesgyarmat, a tag neje halála után	300 » — «
1962. Tolnay Győző, Budapest, a tag neje halála után	300 » — »
4327. Kiss Mihály, Darázsfalva, a tag neje halála után	150 » — »
4585. Görög Mihály, Körösmező, a tag neje halála után	300 » — »

Balesetsegélyek.

Lapunk 5-ik számában kimutatott segélyösszeg ... .. 26.006 korona 66 fillér

A „Kitartás“ biztosító-társaság megalakulása.

Egyesületünknek a múlt hóban megtartott rendes közgyűlésén a nagyméltóságú belügy-miniszteriumnak azon rendeletét tárgyaltuk, melyben az egyesület vezetőségét utasította, hogy az egyesület működését szövetkezeti alpra helyezze, illetve — lévén az biztosító jelleggel bíró intézmény — a kereskedelmi törvényben előírt kellékeknek záros határidő alatt feleljen meg.

Ennek legnehezebb része volt a törvény azon intézkedése, mely a 200 ezer korona biztosítási alap kimutatását követeli.

Tagjaink szegénysége lehetlenné tette azt, hogy ezen kérdést velük vagy általuk oldjuk meg; de a megoldásnak meg kellett történnie, ha működésünket folytatni, illetve a szerzett jogainkat elveszíteni nem akartuk. Az igazgatóságnak sikerült is ezt a kérdést kielégítő módon megoldani és most azon a ponton vagyunk, hogy a múlt közgyűlésnek határozata értelmében szövetkezetté átalakuljunk.

Ma tehát már ki kell lépnünk abból a szűk körből, melyben eddig zajtalanul dolgoztunk és működésünket nagyobb alapokra fektetve, társaságunkat általános jellegűvé kell tennünk. Ennek a törekvésünknek pedig leginkább a szövetkezeti eszme felel meg, első sorban azért, mert csak alig növeli költségeinket, de azért is, mert ez testületünknek összetartozandóságát legjobban juttatja kifejezésre. Mindenesetre nagy erkölcsi súlylyal bír azon összetartás, mely idáig vezetett minket és mely biztos reményt nyújt arra, hogy valóban oly szociális intézménynyé fejlődjünk ki, mely minden tekintetben hivatásának magaslatán fog állani, mint ahogy eddig állott. Mi, akik jelenleg a tagok bizalmát bírjuk, jól láttuk, hogy annak idején az egyesület helytelen kiindulási alapon épült, hogy az aránytalanul nagy kötelezettségekkel szemben a tagok által befizetett díjak elégtelenek, a mit nem is titkolunk, de kötve lévén a fontosabb teendők elvégzésének kényszere által, ezt a kérdést egyelőre függőben hagytuk és verejtékes homlokkal dolgoztunk ennek a megoldásán olyképp, hogy lehetőleg kis áldozattal helyreállítsuk a szükséges egyensúlyt.

Ha a biztosítási alapot a tagok sorából lehetett volna megszerezni, akkor ez a kérdés egyáltalában tárgyalanná vált volna, de a mint az eredmény mutatja, ez a kísérletünk az általános szegénységen hajótörést szenvedett, mert csak nagyon kevesen vannak, a kik e tekin-

tetben áldozatot bírtak hozni és akik részjegyeket jegyeztek. A tagok jogait azonban meg akartuk óvni és meg is óvtuk.

De ha már a biztosítási alaphoz nem is tudtak hozzájárulni, az összerdek megkívánja azt, hogy a törvény által előírt **díjtartalékhoz** az alapító tagok hozzájáruljanak mindaddig, míg az a törvényes követelményeknek megfelel. Mert épen az alapító tagoknak biztosított kedvezmények nincsenek arányban — a nagy korkülönbség folytán — befizetett díjaikkal és épen ezeknek a díjtartaléka kívánja ezt a fedezetet.

Felkérjük tehát összes alapító-tagjainkat, hogy f. évi augusztus hó 1-től kezdve a teljes kedvezményekkel bírók a tagdíjak beküldése alkalmával havonta 30 fillérrel, a félkedvezményezettek pedig 20 fillérrel többet küldjenek be mindaddig, míg a díjtartalék a halálozási aránynak meg fog felelni, miről annak idején azután a közgyűlés fog határozni.

Ennek ellenében a tagok részesedni fognak a nyereségben oly módon, hogy az egyenlő arányban vagy a fizetendő díjak leszállítására, vagy pedig a halálozási segélynek felemelésére fordítatik a szerint, amint azt a többség kívánni fogja.

Ily formán tehát nemcsak a tagok összes jogai teljes épségükben maradnak, hanem idővel a kedvezmények is növekedni fognak, anélkül, hogy az bármily számbavehető megterheléssel járna.

A törvény követelményeinek megfelelően, a **„Kitartás biztosító-társaság mint szövetkezet“** f. évi július hó 17-én délután 2 órakor fogja alakuló közgyűlését az egyesület helyiségeiben megtartani, melyre ezennel tagjainkat meghívjuk. *Az igazgatóság.*

Tanárok és tanítók.

(e) Az iskolai évnek vége van. Tíz hónapi nehéz munka után két hónapi pihenés bizony rá fér az iskola porában csenevészülő gyerekseregére is, amelynek testi nevelésével a mai iskolák ugyan-csak keveset törődnek.

A tanítási rendszer ma már a hóbortok határán mozog. A középiskolák alsóbb osztályaiban, sőt az elemi iskolákba járó gyerekből is egyszerre kész tudóst akar nevelni.

Nagyeszüeknek hirdetett s tekintélyeknek elismert pedagógusok az éretlen korban levő ifjuságon kísérleteznek, hogy hányféle tudományt bír meg az agyveleje s megtömi őket annyiféle tantárggyal s az iskolai könyvek olyan zavaros tantételeivel, amelyeket felnőtt korukban sem bírnának megemészteni.

Ezért aztán nehéz mesterség a tanulás, nehéz még akkor is, ha értelmes és emberileg gondolkozó tanárok vezetése alatt történik is. Pedig igen gyakran bizony nem így történik.

Tanárok és tanítók csak a régebbi időben tekintették *hivatásnak* a tanítást, a mai nemzedék inkább *hivatálnak* tekinti s ha a megszabott heti tanóráit, úgy ahogy lemorzsolja, édes-keveset törődik azzal, hogy a gondjaira bízott gyermek tanult-e valamit vagy nem.

Az utóbbi két évtized tapasztalata azt a szomorú eredményt mutatja, hogy az országnak tanítással foglalkozó férfiai, — tanárok és tanítók, a nagyon csekély kivételt leszámítva — éppen magával a tanítással nem törődnek; a lehetetlen módon megszabott tanítási rendszert gyakorlati alapon se próbálják megjavítani, s formálisan csak robot munkát végeznek.

Ha mindezekről a szülőknek nap-nap mellett nem volna alkalmuk közvetlen meggyőződést szerezni, érthetetlennek tartaná az ember azt a sajátos jelenséget, hogy amidőn mindenfelől az iskolák szigorúságáról hall beszélni, mégis azt látja, hogy a fiatalság általában alig tud valamit s hogy középiskolát, sőt érettségit tett tanulók magyarul helyesen írni s írásukban egy ép mondatot összehozni alig képesek.

Egyéb tantárgyról nem is beszélek, de a tanítási rendszernek, tanáraink és tanítóink működésének azt a botránys eredményét ide leszögezem s felvetem ezt a kérdést, hogy ezt a tanulóifjuság észbeli fogyatékoságának, vagy az igyekezet hiányának és könnyelműségének lehet-e felírni?

Erre a kérdésre, azt hiszem, teljes joggal lehet nemet mondani, mert a tanulóifjuság ma is ugyanugy gyurható és formálható anyag a tanító kezében, mint azok voltak, akik régebben jártak iskolába.

A baj kutforrása azokban a tanároknak és tanítóknak van és sajnos, ezek vannak többségben, akik nem tanítanak, hanem kimerítve látják minden feladatukat abban, ha a tanulók egy bizonyos hányadától a leczkét naponta felkérdezik s azok legtöbbjének bejegyzik az elégtelen osztályzatot,

Az iskoláknak előszeretettel hirdett szigorúsága nem is rejlik másban, mint abban, hogy a tanulóknak évről-évre nagyobb százaléka bukik meg, holott igazán jó iskolákban s jó tanítók mellett csak nagyon kevés tanuló bukhatik meg.

A gyereket arra is meg kell tanítani, hogy miként kell tanulnia, meg kell vele szeretettni a tanulást, hogy azt ne kényszerült kötelességnek, hanem lelki szükségletnek tekintse s a tudásvágy sarkalja arra, hogy minél többet tanuljon meg, de természetesen csak annyit, amennyit korához képest szellemi és testi fejlettsége megbir.

A tanulásra így megszoktatott s a tudásvágytól ösztönzött gyermek soha nem lesz rossz tanuló még akkor se, ha szellemi fogékonysága egyiknek-másiknak gyöngébb volna is, s kétségtelen, hogy ugynevezett rossz tanulóknak tulajdonképpen az a bajuk, hogy főként tanulmányaik kezdetén nem jutottak olyan tanító keze alá, aki velük a tanulást megtudta volna szeretettni.

Elhibázott alapon aztán nem is fog haladni előre később sem, mert a középiskolák tanárai meg éppen felmentve érzik magukat a tanítás kötelezettsége alól.

Ezek a többé-kevésbé nagy tudományu tanáruk sietve elmagyarázzák a legközelebbi leczke tárgyát, a következő órán azt egynehány tanulótól, aki éppen soros a felelésben, fel is kérdezik s ha meg nem értette, vagy nem megfelelő szavakban adja elő, az elintézés egy elégtelen osztályzat, de tanításról, s a tanuló értelmi képességéhez mért újabb magyarázatról már szó sem eshetik, mert a tanteremben kimért anyagot az iskolai év végéig teljesen fel kell dolgozni, különben a tanár ur kap igazgatói megrovást.

Ez a hajsza folyik valamennyi tantárgynál, s mert egy délelőtti négy-öt tantárgy van bevéve az órarendbe, a tanulónak négy-öt esetben van naponként alkalm a elégtelen osztályzatok számát szaporítani, lévén a szaktanár uraknak többek között az a jó tulajdonságuk is, hogy egymás tanóráira ügyet sem vetnek s a saját tantárgyukból olyan halom leczkét adnak fel, mintha azon kívül semmi egyéb tanulni való nem volna. Így aztán a tanuló nem tud jól elkészülni egy órára sem, mert képtelen megbirkózni az anyaghalmazzal.

Természetes, hogy a tanulók között is vannak kivételek, akik jobb felfogásuk révén megfelelnek minden rájuk rótt feladatnak, de ezek a kivételek bizonyítják legjobban, hogy a tanítás nem a tanulók átlagos fejlettségéhez mérten történik, mert a nagyobb tömeget a közepes illetve gyengébb képességű tanulók alkotják, akiknek az előhaladásával tanárok és tanítók egyáltalán nem törődnek.

Nem akarom tárgyalni azt a temérdek esetet, amidőn a szülők polgári állása és befolyása révén kap a tanuló érdemén felül jobb osztályzatot s amidőn éppen a legrosszabb tanulók nem buknak el, de az előző fejtegetések során arra óhajtok rámutatni, hogy a tanköteles, tehát 14 éven alóli korban levő gyermekek általában nem részesülnek gondos és lelkiismeretes tanításban, tehát felsőbb iskolába lépésre legtöbb éppen ezen okból válik alkalmatlanná, sőt az iskolai tanítás még arra sem kielégítő, hogy alacsonyabb állások betöltésére képesítsen, vagy ipari és kereskedelmi pályára értelmes fiatalságot neveljen.

Nem szorul bizonyításra, hogy egy gyermek se jön okosan vagy ostobán a világra, hanem kezdetben a szülők nevelése, később a tanítás s az élet száz féle körülménye formálja elevebb vagy gyengébb felfogásúvá s éppen azért a tanárok és tanítók lelkiismeretes munkája az egész életre szóló kihatással bír.

Ma ezt a hatást az ugynevezett tanférfiak részben lehaságból, részben öntudatlanul, vagy a helytelen tanítási rendszernek szolgáló módon való követése által a legtöbb esetben kártékony irányba terelik, s az általános művelődést nemcsak nem fokozzák, de egyenesen visszafejlesztik.

A mindinkább szaporodó iskolák mellett az írni-olvasni nemtudók százaléka évről-évre természetesen csökken ugyan, de alapos tudással még a felsőbb iskolát végzett tanulók sem dicsekedhetnek, s annak a felületességnek, annak a kötelességérzet-hiánynak, amit éppen a félművelt embereknél tapasztalunk, a tanítás hiányossága s így a tanárok és tanítók a legközvetlenebb okai.

Az iparosok és munkások nyugdíj-ügye.

Ma már a társadalomnak minden rétege arra törekszik, hogy az egyesülésben rejlő hatalmas erő fölhasználásával gondoskodjék arról, hogy létfontartása kellően biztosítva legyen az öregség és munkaképtelenség napjaiban is. Mindenki érzi, hogy a megélhetés körülményei napról-napra súlyosabbakká lettek. Míg azelőtt az iparosok és munkások félrerakhattak egy kis tőkét öreg napjaikra, addig a mai megváltozott, megnehezedett életkörülmények között elég az iparosoknak és munkásoknak csak a mindennapi kenyeret megkeresni s öreg napjaikra nem tehetnek félre semmit. És hogyha bekövetkeznek reájok az öregség napjai, vagy valamely szerencsétlenség következtében rokkantakká lesznek: az önértetet adó munka eszköze, a kenyérkereső szerszám kihull kezökből, s ezt fölcserelehetik az arczpíró, lealacsonyító kéregetés szomorú jelvényével, a koldusbottal.

Ezen méltatlan sors elleni védekezés régi törekvése az iparos és munkásosztály jobbainak. Ez a törekvés hozta létre 1893. márczius 5-ikén Budapesten a *Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj-egyletét*. Az alapítóknak lelkes kis csoportja nem kisebb föladatot tűzött ki maga elé, mint azt, hogy fölzsabadítsa az iparosokat és munkásokat a bizonytalan jövő rémképeitől. Alkalmat nyújt nekik arra, hogy jövő megélhetésükről gondoskodhassanak, hogy biztosíthassanak maguknak egy darab kenyeret arra a korra is, midőn a munka már megviselte, ereje elhagyta. Az a törekvésük, hogy ne legyen e hazának egyetlen munkása sem, aki öreg napjaira nyomorogni legyen kénytelen. Ezen nemes cél érdekében immár tizenegy év óta hirdetik az egylet alapítói az erők tömörítésének eszméjét, fölírva a munkásokat a tétlen várakozás kárhozatos álmából, buzdítják, serkentik őket az önmagukról és családjaikról való gondoskodásra.

Az egyletnek a belügyminiszterium által jóváhagyott alapszabályai a lehető legszabadelvűbb rendelkezéseket tartalmazzák. Tagja lehet az egyletnek minden munkás, iparos, kereskedő, tisztviselő vagy bármely rendes foglalkozással bíró férfi és nő egyaránt korkülönbség nélkül és orvosi vizsgálat mellőzésével. Iparos tanoncok is beiratkozhatnak. A beíratási díj személynként 1 korona 20 fillér. A tagok 20, 24, vagy 30 fillér heti illetéket fizetnek. Ennek pontos fizetése fejében a tag, ha tíz évi tagság betöltése után a saját keresetforrásul szolgáló foglalkozásában valamely baleset, testi vagy szellemi elgyöngülés, vagy aggkori gyöngeség következtében munkaképtelenné válik: 8-40, 9-80, illetve 11 korona 90 fillér rokkantsegélyt kap hetenkint élete végéig. Annal kedvezőbb a tagra nézve, minél később válik munkaképtelenné, mert a tagsági év arányában a segély is emelkedik. Negyven évi tagság után 12, 14, illetve 17 korona *nyugdíjat* kap a tag élete végéig, tekintet nélkül munkaképességére. De segíti még ezenkívül az egylet a segélyre jogosult tag elhalálozása esetén a hátramaradt özvegyet és az árvákat is. Az özvegy végkielégítést, az árvák pedig neveltetési járulékot kapnak, még pedig a fiúk 13, a leányok 14 éves korukig.

Ez a segélyezés nem csupán írott malaszt; mert a mint az egylet kimutatásaiból látjuk, az 1903. márczius havában megkezdődött segélyezési időtől

a jogosult tagok közül eddig 30 munkás vált munkaképtelenné, akik a föntebbi alapszabályszerű rokkantsegélyt pontosan meg is kapják, amiről bárkinek is alkalma van meggyőződni. Segít az egylet ezenkívül két jogosult tag után hátramaradt három árvát, és segítséget nyújtott már eddig is számos özvegynek. Az egylet által az eddigi 15 hónapi segélyezési idő alatt kifizetett rokkantsegélyek összege tízezer koronát, az árvasegélyek összege a 300 koronát, az özvegyeknek nyújtott segítség az 500 koronát jóval fölülhaladja. A rendes heti segítségben részesülők életkora 31—74 év közt váltakozik és van közöttük ács, asztalos, bognár, gazdaságvezető, gázfejlesztő, hengerész, kavarász, kovács, kőműves, lakatos nyomdász, pénztárosnő, vasöntő, vasesztergályos és többféle ipari munkás.

Az egylet már az egész országban el van terjedve. Budapesten a központi egyleten (József-körut 68.) kívül négy befizetőhelye, azonkívül szerte az országban 96 fiókpénztára van, úgy, hogy ez a legelterjedtebb intézmény hazánkban. A tagok száma az idén már eddig több mint négyezerrel növekedett s a taglétszám jelenleg a *harminczeszret* meghaladta. A vagyon ugyancsak az idén több mint százezer koronával növekedett s jelenleg az *egy millió koronát* jóval meghaladja, mely összeg teljesen biztos alapon van elhelyezve, u. m. értékpapirokban, a József-utca 23. sz. fővárosi házingatlanban és készpénzben a jóhírű Hazai Banknál. Az egylet pénzkezelésének nyilvántartása és ellenőrzése céljából havonként megjelenő *Hivatalos Közönyt* ad ki, ezenkívül az özvegyek fokozottabb segélyezése céljából *Segítség-gyűjtőt* hozott forgalomba.

A midőn az egyletre föl hívjuk úgy az érdekeltek, valamint a nagy társadalom figyelmét, megemlítjük még, hogy az egylet ügykezelése hatósági szigorú ellenőrzés alatt áll, és támogatói közt látjuk a kereskedelmi kormányt, Budapest székesfővárosát, Pozsony, Sopron, Kaposvár és több vidéki várost, a főpapságot, több országgyűlési képviselőt és számos pénzügyintézetet. Az egyletet a keresk. Miniszter 19,815/97. számú leiratával az érdekeltek figyelmébe ajánlotta, az egylet József-körut 68. szám alatt levő központi irodájában vagy bármelyik fiókpénztár vezetőségénél részletes felvilágosítást nyerhetnek.

VEGYES KÖZLEMÉNY.

Az ujságírók Almanachja. A budapesti ujságírók egyesülete saját segélyalapja javára legközelebb díszes Almanachot fog kiadni, melyben 100 magyar író munkája jelenik meg, s 25 festőművész festményeiből különálló műmellékek lesznek az Almanachhoz csatolva, amely külső kiállításában is fényes, s nagy albumalaku díszmű lesz. Az Almanachból, melynek megrendelési ára 10 koronában van megállapítva, mai számunkban mutatoul közöljük *Mikszáth* Kálmánnak »Kozsibrovsky tréfája« című cikket s olvasóinknak az »Almanach« megrendelését a legszívesebben ajánljuk. Megrendelések vagy közvetlenül a »Budapesti Ujságírók Egyesülete Almanachja« kiadóhivatalához (Budapest, VII. Károly-körut 9. sz.) vagy lapunk szerkesztőségéhez intézendők, a díszmű árának egyidejű beküldése mellett.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A rejtelmes sziget.

Regény. Irta: Verne Gyula, átdolgozta: Szász Károly.

(Folytatás.)

Most annál inkább siettek az akol felé, méltán gyanítva veszedelmet Ayrtonra nézve. Egy jó órai járás volt még addig, de nekik ezuttal alig volt az több egy félóránál, annyira kettőztették lépteiket. Mikor a kis patakhhoz értek, mely a Vörös patak ága volt s a rét öntözésére szolgált, meglassították lépteiket, hogy ne érjenek fáradtan az akolhoz, ha netalán ott erejök és tevékenységükre mindjárt szükség lesz. Fegyvereiket töltve és minden eshetőségre készen tartották. Top elől ment, szimatolva, s lassu morgó ugatást hallatott, ami nem jót jelentett.

Végre az akol deszkakerítése állott előttük, kibontakozva a fák sűrűjéből. Semmi rendetlenség, vagy erőszak nyoma nem látszott rajta. Ajtaja be volt csukva rendesen. Mély csend uralkodott köröskörül. Sem a juhok bégetését, sem az Ayrton hangját nem hallották.

— Menjünk be! — szolt Smith Cyrus; s azzal előre lépett, míg a többiek kissé mögötte maradtak.

Cyrus benyult az ajtó léczei közt s felemelte a belső reteszt és épen be akarta taszítani az ajtót, mikor Top hangosan kezdett ugatni. Ugyanazon pillanatban lövés történt belülről s arra künn egy fájdalom-kiáltás felelt.

Harbert, golyótól találva, összerogyott.

Pencroff, eldobva fegyverét, hozzá rohant.

— Megölték! — kiálta — megölték gyermekemet!

Negyedik fejezet.

Az akolban. A gyógyuló beteg. Majom-posta. Visszatkozás. A major ég.

Smith Cyrus és Spilett is a lebukott fiuhoz szaladtak. Ráhajolva figyelték: ver-e a szive.

— Él, él! — mondá a hirlapiró. — Mit tegyünk vele? valahová el kell vinnünk.

— A gránitházba lehetetlen, az messze van, — mondá Cyrus.

— Tehát be az akolba — sürgeté Pencroff.

— Várjunk egy perczig — szolt Cyrus és hirtelen körülszaladva az akolt, szorosán szemügyre vette annak kerítését. Egy sarokban a kalózok egyikét pillantotta meg, aki ráirányozva puskáját, kalapját lötte keresztül. De a másik pillanatban, mielőtt még másodsor czélozhatott volna, Cyrus hozzáugrott s egy biztos és erős törsszurással földreterítette.

Ezalatt Spilett és Pencroff beugrottak a kerítésen, a kaput belülről eltorlaszoló fákat elhárították, a kaput kinyitották, az akolt felkutatták, de senkit sem találtak benne s Harbertet gondosan felemelve, bevitték és az Ayrton ágyára fektették. Ayrton nem volt sehol, nyoma sem volt található.

Harbert eszméletlenül, élettelen, halványan feküdt az ágyon.

Pencroff bőségs kétségbeeséssel borult szive gyermekére s átkozta gyilkosait.

Sebét kimosták, vászondarabokkal bekötötték, miközben észrevették, hogy a hátán is megfelelő nyílása van a sebnek s így tehát a golyó nem ma-

radt a sebben; ami — ha szivet és tüdőt nem ért — nagy szerencse volt. Meg is találták a golyót és Pencroff bosszút esküdve, eltette azt.

Bekötözés közben a fiu gyöngé nyögést hallatott, ami legalább életbenlétéről tanuskodott. Bár orvos nem volt, Spilett vállalta el a beteg ápolását, mert értett valamit, olvasás után, a sebesültekké váló bánáshoz. A bizonyára beállandó lob és sebláz ellenében csak hidegvizes borogatásokat alkalmazott s ez egyelőre elég is volt.

Másnap némi remény mutatkozott a Harbert felépüléséhez. Visszanyerte eszméletét s megismerte barátait. Két vagy három szót is szolt. Azonban nagy láza volt, s élete még most is csak hajszálon függött. Bár a seb tisztulása rendes módon haladt, a láz pedig nem növekedett, a veszély teljességgel nem volt elhárítva.

Ayrtonnak azonban semmi nyoma. Elhurczolták-e egykori czimborái? megölték-e? nem lehetett elhatározni. Arról bizonyosak voltak Cyrusék, hogy önként s küzdelem nélkül nem ment velök. Egyéb iránt az akolban nem történt semmi pusztítás. Egyéb nem hiányzott, csak a lőfegyver és lőszer, melyek Ayrtonnal együtt eltűntek. Elhatározták tehát, Cyrus és Spilett, hogy fölkeresik az erdőt s Ayrtonnak és a fegyenczeknek igyekeznek nyomára jönni.

— Hát Nab? — kérdé a hirlapiró.

— Ő biztos helyen van, — felelt Cyrus.

— Hátha nyugtalanodik s keresésünkre indul?

— Az nagy hiba volna, mert utközben meg-lephetnék s leölhetnék a kétségkívül e tájon rejtőzködő fegyenczek.

Ha a távirói közlekedés nem lett volna megszakitva, tudósították volna mindenről. E könnyű utja a hiradásnak el levén vágva, más eszközzel kellett gondoskodniok s azt meg is találták. Velök volt Top, az értelmes kutya; bátran rá lehetett bizni egy levelet. Cyrus ennyit irt:

»Harbert meg van sebesülve. Az akolban vagyunk. Vigyázz magadra s ne mozdulj ki a gránitházból. Nem láttad-e a fegyenczeket arra kószálni? Válaszolj Top utján.«

Azzal előhívta a kutyát; a levelet nyakára kötötte, a gránitház felé vivő utra vezette s így szolt hozzá:

»Nabhoz, Nabhoz! érted Top?«

A kutya megértette s elszaladt a levéllel, ösztönből mindenütt a sűrűségeket keresve.

Egy pár óra mulva már várhatták vissza a hű futárt. Az akol ajtajában állottak, mikor egyszerre egy lövés hangzott (még a füstje is látszott s Cyrus lőtt is ahba az irányba) — s néhány percz mulva Top érkezett és vigan ugrott gazdájához. Nyakán levél volt s abban e pár sor:

»Senkit sem láttam a gránitház körül. Nem mozdulok innen. Szegény Harbert ur!«

Az iménti lövés meggyőzte Cyrust, hogy a fegyenczek még mindig az akol körül tartózkodnak s valószínűleg egyenként, lesből akarják őket elvezíteni. Cyrus tehát, Spilettel együtt, abban állapotott meg, hogy mivel a sebesültet ugy sem lehetett még mozdítani, egyelőre az akolban maradnak s ott lehetőségig berendezik magokat a védelemre. Élelmi szerekkel az akol, Ayrton részére, eléggé el volt látva,

hogy négyen egy pár hétig is fentarhassák magokat. Várni és vigyázni — ez volt az egyedüli terv, melyet magok elé tűztek.

(Folyt. köv.)

Kozsibrovsky tréfája.

Írta: Mikszáth Kálmán.

A »Ne okoskodj Pista« című elbeszélést irván, amelyben gróf Kozsibrovsky, a nagy tréfacsináló és felültető szerepel, az elbeszélésem keretébe nem volt bevehető egyik legjobb csinje, mert hátrálatta volna a cselekvény gyorsabb menetelét. De ha már benne vagyok, bizony nem sajnálom külön feltálni.

A dolog Rimaszombatban játszik. A nagy piacot kell elképzelni szép őszi napon; garmadával állnak a gyümölcsök a gyékény-sátrak alatt, ott ülnek a piros-pozsgás tiszolci asszonyok a mogyoróknál, diós zsákjaiknál, a csinos zeheri menyecskék az alma-rakásokon, s ha megáll előttük a vevő megkérdezve: »Édes-e az alma édes?« dévaj mosolygással felelgetik vissza:

— Édes bizony, édes.

Hát persze, hogy a gonosz csont Kozsibrovsky oda is elvetődik és egy mogyorót áruló menyecskével kezd legyeskedni, aki szívesen csattant elmés szóra, még ha egy kicsit csiklandós is, maga módja szerint még csiklandósabbat, de a mellett el nem felejtí az üzletet sem.

— Ej no, de csintalan szája van az urnak — legalább már vegyen a mogyorómból!

Kozsibrovsky meg is vesz egy kézi kassal vagy nyolcz-tíz itezényit, de mi az ördögöt tegyen most már vele? Egy perczig zavarban van. Hanem a gondviselés, az csak mindig segít neki a perhajder csinjeiben.

Ahol lép ki ni kapujából nagytekintetű Hiléczy Sámuel uram, az ásványtan tudós profeszora, hosszú, burnótszin kaputrokkjában, bozontos, elhanyagolt üstökével és egyenesen a piacnak tart. Noha legény ember még, görnyedten, totyakosan szedegeti kiaszott lábait, amelyeket sohase dresszirozott tánczmeister, mert egész élete az ásványvilág buvárlatában telt el s különben sem nézi sokra ezenkívül a világot. Olyan az előtte, mint egy lábbal fölrugott hangyaszombék. A rugást a tudomány adja. A sürgő-nyüzsgő hangyák, a szamarak ellenben azt hiszik, hogy valami általuk megállapított czélből jönnek-mennek. Pedig mennek, mert lökést kapott a dombjuk.

De ha nagytekintetű Hiléczy professzor ur nem vet ügyet a mozgó-rajzó hangyákra, ő tudósságát azok ugyancsak megnézik, mert meglehetősen furcsa alak. Épen az átellenes ablakból is a két Majornoky kisasszony nevetgél (gyönyörű két szőke fejecske egymás mellett), egymásnak mutogatva valami különöset a tudós ur alakján vagy öltözetén. Érdekes volna tudni, hogy mit beszélnek, — de végre is lehetetlen. Az ördög tudná azt, hogy ilyen két pajkos fejcskében mennyi csintalanság elfér.

Elég egy pillantás az utca öblébe Kozsibrovskynak. Látja Hiléczyt és látja szép rokonait, a Majornoky kisasszonyokat, héja tekintettel. Ő mindent észrevesz. Hopp! megvan! tudom már, mit tegyek a mogyorókkal.

S alig hogy áthalad mellette a tudós professzor, szemüveges szeméit a földre szegezve, hiszen a

földben vannak az összes titkok, hirtelen odaint egy ácsorgó suhanczot:

— Gyere ide, ficzkó, tudod-e, hol laknak a Majornoky kisasszonyok?

— Nem tudom.

— Amott néznek ki az emeleti ablakból. Az a két szép leány. Tudod-e már?

— Nem vagyok vak.

— Fogd ezt a kosarat, vidd el nekik, megértted?

— Nem vagyok siket.

— És mondd meg, hogy Hiléczy professzor ur küldi. Meg tudod mondani?

— Nem vagyok kuka.

— Hát miképp mondod?

— Hogy Hiléczy professzor ur küldi.

— Nagyon helyes; itt van ez a fényes két-hatosos, ha jól elvégezted és visszajössz, még egy ilyet kapsz tőlem.

A gyerkőcz visszajött tíz percz múlva.

— No, mit mondtak?

— Nagyon nevettek.

*

Már talán régen el is felejtette Kozsibrovsky az ő csinyjét, midőn egy nap felolvasás volt Budapesten az akadémiában, amit a tudós Hiléczy Sámuel tartott (mert Hiléczy l. tagja az akadémiának): »A kövek alakja az özönviz előtt.« Ez volt a »kiváló fontossága« értekezés tárgya. Hogy milyenek voltak a kövek az özönviz előtt, habár ott voltam és gróf Kozsibrovsky t. képviselőtársam mellett ültem a hallgatóság közt, még sem tudnám már elmondani, de azt hiszem, hogy akkorában nem lehettek oly czudar kemények, mint most, mert a tudós kollégák a felolvasó körül elég kényelmesen aludtak rajtuk, azonban a felolvasás után fölébredtek és a vidékről jött tudós tiszteletére egy kis vacsorát hevenyésztek az István-vendéglőben és noha már éjfél volt, sehogyse volt kedvük aludni. Beszélgetés közben egyszerre csak Rimaszombatra fordult a figyelem. A tudós fiatal ember (mert negyven éves még a professzor ur) szokatlanul derült volt ezen az estén, dicsérte a városka levegőjét, az ivó-vizet.

Kozsibrovsky közbeszólt:

— Azonfelül igen jó lakásod van, kedves öregem, fölséges kilátással.

— Nem valami különös a kilátás, mindössze egy kopasz domb s még távolabb a szőlők, amelyekben már a philoxera gazdálkodik.

— Ohó, ne titkolózzál, kedves öreg. Én a vis-à-vis-kat értem, a két szép Majornoky kisasszonyt átellenben.

A professzornak elborult a homloka. Egy fájdalmas vonás tette sovány barázdás arcát még szomorubbá.

— Oh, azokat a szegény leányokat érted? Szivemből sajnálom. Megőrültek.

Most Kozsibrovskyn volt a sor megijedni.

— Ne beszélj! Az nem lehet! Engem nem értesítettek semmiről. A legkedvesebb unokahugocskáim.

— Már pedig azok megőrültek.

— Megfoghatatlan! — kiáltott fel Kozsibrovsky. — Mind a ketten?

— Mind a ketten — mondá a tudós rendületlen meggyőződéssel.

Kozsibrovsky, az a léha, vig fráter, belesápadt

a rémületes hirbe, annál is inkább, mert eszébe jutott, hogy nagyatyjok, Majornoky Gedeon is Döblingben halt meg.

Az unokákra szokott visszatérni az efféle.

Eltolta a boros poharat magától, kialudt a havanna a szájában, izgatottan odahuzta a székét Hiléczyhez.

— És hát mit tudsz, kérlek, a részletekről? Milyen körülmények közt történt? Mi mégis a rögeszméjük?

Hiléczy csodálkozó szemeket meresztett Kozsibrovskyra.

— Hát hogy tudnám én ezt? Érték én az ilyenekhez? Törődöm én az ilyenekkel?

— Tudom, hogy csak kövekkel foglalkozol, de csak mégis hallanod kellett...

— En soha se szoktam hallani semmit, — szolt a professzor önérzetesen. Én vagy tudok valamit, vagy nem tudok. Hallomás után nem beszélek.

— De már engedj meg, édes barátom, ha nekem elmondod a hugocskáimról ezt a szomorú dolgot, mégis csak...

— Mondom már, hogy semmit se hallottam.

— Teringettét, akkor hát honnan tudod?

A professzor uron valami zavar-féle látszott, restelte elmondani, a mi következik, habozott egy perczig, hogy az illusztris társaság kisszerűnek, közönségesnek fogja találni az ilyen köznapi hitványtságot, végre azonban mégis a közlésre határozta magát.

— Hát kérlek úgy volt az, vagy három hónap előtt, azt hiszem, még őszszel, behozta egy este szakácsném a vacsorámat és így szolt:

»Ma mikor kint jártam husért a mézárszékben, a Majornoky kisasszonyokkal találkoztam.«

Szakácsném szeret fecsegni, mint minden hosszú haju állat; hagyta tehát, hogy elvégezze azon bizonyos perczü mozgásokat, melyekre a nyelvének naponként szüksége van.

»Azt üzenték általam a nagytiszteletű urnak« — folytató.

Csodálkozva emeltem fel a szememet:

»Nekem üzentek?«

»Igen a nagytiszteletű urnak.«

»De hisz én nem ismerem őket.«

»Mindegy, mégis üzentek.«

»És mit üzentek?«

»Azt üzenték, hogy ők nem mokusok.«

Nem mokusok? Hát mondtam én valaha, hogy ők mokusok? Hát miért üzennek énnekem ilyesmit? Egész éjjel ezen töprengtem. Nem mokusok! Hát persze, hogy nem mokusok. De miért kell épen én előttem megállapítani ezen kétségbevonhatatlan igazságot. Nem tudtam aludni azon éjjel. Annyira felizgatott rejtélyességével ez üzenet. Soha életemben nem beszéltem ezen leányzókkal, sem másokkal ő felőlük. Hát mit jelenthet ez? Valamely olthatatlan kíváncsiság hajszolt megoldani a talányt, Mert kell valami okának lenni, a miért üzentek. Kell, kell és azt az okot meg kell találnom. Másnap se szabadulhattam a sphinx-szerű üzenettől, velem jött és bosszantott; elkísért a katedrara a diákjaim közé, a laboratóriumba a kövek közé. és ezek a kövek rám vigyorogtak gunyosan, mintha ők is azt mondanák: »Nem vagyunk mokusok, nem vagyunk.« Hidd meg nekem Kozsibrovsky, hogy közel voltam már a megőrüléshez — amikor végre sikerült megállapí-

tanom, hogy az egésznek igen egyszerű a nyitja, valóságos Kolumbus tojása...

— Mi? kérdezték egyszerre négyen is.

— Az, hogy meg vannak örülve a leányok. Ez az egyetlen kielégítő magyarázat. És ebbe bele nyugodtam.

— Más indiciumaidd nincsenek? — kérde Kozsibrovsky, édesden nevetve.

— Más indiciumok? — pattant fel a nagytiszteletű professzor ur. — Minek volnának? Nem elég ez? Avagy magyarázd hát te meg, hogy miért üzentek volna józan észszel, hogy ők nem mokusok.

Kozsibrovsky buta arcot vágott és vállat vont:

— Hja, ha én azt tudhatnám.

LISZKAY JÓZSEFNÉ

élővirág kereskedése

Budapest, IX. ker., Központi vásárcsarnok, virág-karzat.

***** Raktár: IX., Pipa-utca 4. sz. *****

Mindennemű csokrok 2 koronától és koszoruk 3 koronától feljebb

mindenkor

jutányos áron készen kaphatók.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Dr. Szász Géza

fogorvos, egyesületi tagunk, az egyesület tagjainak a foghuzást **ingyen** eszközli a többi fogorvosi kezeléseknél pedig **50⁰/o** árengedményt ad.

Lakik: Budapest, Andrásy-út 49.

Zsótér István váltóőr Bács-Petrovoszello állomáson, lehetőleg pályaoőrrel cserélni óhajtana.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához vonatkisérők számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron **60 fillér** árban.